

Erindringer fra Vejrup Østre Skole

Af; Niels Peter Lund-Jensen

Når man i dag kører ad den gamle hovedvej i Vejrup og forbi det sted, hvor en gang Vejrup Østre skole lå, er det vanskeligt at forestille sig, at her rullede tidligere al trafik mellem Kolding og Esbjerg og at der her lå en skole, som gennem flere generationer var rammen om undervisningen af Vejrup skolebørn.

Min far, Laust Jensen, var førstelærer ved Vejrup østre skole i årene fra 1906 til 1941 og her blev jeg født i 1924. Mine erindringer fra Vejrup begrænser sig derfor til tidsrummet fra afslutningen af 1920'erne og indtil 1941, men de omfatter en tid, som på mange måder var helt anderledes end i dag.

Ved sin ansættelse ved Vejrup østre skole, var min far 28 år og nygift. Han havde forud i nogle år været lærer i Hjortlund sogn ved Ribe, hvorfra min mor stammer.

Førstelærer Laust Jensen og hustru Anna Jensen.

Privatfoto

Udnævnelser til førstelærer ved Vejrup østre skole i Gørding-Vejrup kommune fra 1. okt. 1906 skete ifølge et højtideligt håndskrevet kaldsbrev fra Skoledirektionen for Ribe Kjøbstad og Ribe-Gjørding herreder, hvor den kommende førstelærer formanedes til med samvittighedsfuld troskab og flid, at varetage sit embede.

Kaldsbrevet blev sammen med et såkaldt kollats, fra biskoppen i Ribe, Peter Gabriel Koch, oplæst ved indsættelseshøjtideligheden i Vejrup kirke. I kollatsen formanede biskoppen den unge lærer til ”med troskab og redelighed at forestå sit embede og i særdeleshed med utrættelig flid og aarvaagenhed, antage sig skolebørnenes undervisning” og ”At han bestræber sig på at give både ældre og yngre et godt eksempel, som det sømmer sig for en kristelig, flittig og redelig skolelærer.

I kollatsen blev sognepræsten anmodet om; ”At anbefale ham til modtagelse i menigheden og skoledistriktet, så man ikke alene antager og erkender ham som ret og lovlig beskikket skolelærer, men også beviser ham den agtelse og støtte som hans embede og arbejde fortjener og behøver.

Skolebygningerne

Vejrup østre skole bestod af en ret rummelig lærerbolig, en ældre skolebygning med to klasseværelser og en nyere skolebygning, ligeledes med to klasseværelser. Endvidere en bygning som, udover en mindre lejlighed til den såkaldte vinterlærer, rummede vaskehus, hønsehus og nogle store brændselsrum. Desuden var der en fritliggende toilet og redskabsbygning. Der var otte toiletrum, hvoraf fire var forbeholdt lærerpersonalet. Endnu i 1941 var der ikke toiletter i lærerboligerne og alt vand til husholdning og vask skulle hentes ved en pumpe på gårdspladsen.

Der var ingen gymnastiksal ved skolen. En gang i 30'erne blev der anskaffet nogle gymnastikredskaber, som ribber, bomme m.m. Og de blev flittigt brugt i frikvartererne, men egentlige sports og gymnastiktimer indgik dengang ikke i timeplanen. Store kakkelovne leverede opvarmningen både i boliger og skolestuer og brændslet var næsten udelukkende tørv, som i sommerens løb blev hentet i de store moser i Hegnsvig-Vorbasse området og vognmand Mads Jessen måtte køre mange læs før det store tørrum var fyldt op. Den daglige optænding i skolekakkellovne, skulle lærerne selv sørge for og det var som regel min mor, som før det blev lyst, fyrede op i min fars klasseværelse. Kun i lærerboligerne var der elektrisk lys, mens man i skolestuerne måtte klare sig på anden vis i den mørke tid.

Bygningerne blev holdt i god og forsvarlig stand, men der blev absolut ikke ødslet med pengene. En gang om året mødte sognerådsformand Jens Lambertsen op sammen håndværkerne, som regel Hans Gjerlevsen, murer Mads Bolding og snedker Chr. Lauridsen, for at tage stilling til nødvendige reparationer og ønsker om istandsættelse.

Skolens lærerpersonale.

Til østre skole var der foruden førstelæreren knyttet en lærerinde, som underviste de tre yngste årgange. Desuden var der i vinterhalvåret ansat en vinterlærer, som underviste 4 og 5 årgang. Førstelæreren havde selv 6 og 7 årgang. Vejrups skoler var underlagt var underlagt den såkaldte vestjyske skoleordning, som indebar at 6 og 7 årgang kun havde skolepligt i vinterhalvåret. De fleste skolebørn kom fra landbohjem, hvor der var hårdt brug for deres arbejdskraft om sommeren og nogle børn fra ikke landbohjem blev sendt ud at tjene ved landbruget allerede 12 – 13 års alderen. Vinterlærerne var som regel helt unge nyuddannede lærere og i min skoletid var de almindeligvis kun et enkelt år ved Vejrup østre skole.

Skoleårets gang

Den 1 maj 1931 begyndte jeg i første klasse hos fru Jensen. For mig var det ikke nogen særlig begivenhed at komme i skole. Jeg var vant til at færdes mellem skolebørnene, både på legepladsen og i timerne. Min sidekammerat var fra første dag Hans Sommerlund og vi delte skolepult i hele min skoletid i Vejrup. Alle skrev i 1 klasse på skifertavler med grifler, som kostede en øre stykket og Ole Bole ABC var grundlaget for de første stave og læseøvelser.

Skoleåret sluttede til maj og en af de sidste dage i april var der eksamen. Så mødte hele skolekommissionen op og påhørte undervisningen i alle klasser. Det var en festdag og alle mødte i deres fineste tøj og forældrene havde mulighed for at følge undervisningen. Dagen igennem havde min mor travlt med at servere kaffe for de fremmødte forældre og frokost for skolekommissionen.

En anden årlig begivenhed var skoleudflugten, som fandt sted umiddelbart før sommer-

ferien. Målet for udflugten, som foregik fra Vejrup station, var f.eks. Himmelbjerget, Sønderborg-Dybbel, eller Odense zoologiske Have.

Alle havde en forsvarlig madpakke med og et par kroner til indkøb af gul sodavand og ispinde. Det var forbundet med betydelig prestige, at være velbeslået til udflugten, så der måske også kunne blive råd til en stok med hilsen fra Himmelbjerget.

Det hørte sig til at give skolelæreren julegave. Hvert år blev der i hver klasse nedsat en komité, som med tog drog til Bramming og købte en gave, det kunne være et askebæger, et skrivesæt eller en lystage, som oftest med graveret inskription. Vi har endnu i vores familie, ting med inskription fra skoleelever i Vejrup. Til gengæld gav lærerne i fællesskab godteposer til eleverne ved juleafslutningen på skole. Det store juletræ blev altid leveret af Vøgaslund.

Elever foran Østre skole i 1934, postkort i Vejrup sognearkiv

De kirkelige opgaver

Til skoleembedet hørte stillingen som organist ved Vejrup kirke. Kirken var dengang uden tårn og orglet var bygget op på et lavt pulpitur i kirkeskibets vestlige ende. Luftstrømmen til orgelpiberne blev leveret af en fodbetjent blæsebælg og det hørte til graverens opgaver at være bælgtræder. Det var en ret bunden stilling at være organist. Udover søndagsgudstjenesterne, skulle organisten møde op ved alle bryllupper og begravelser. Når min far en sjælden gang havde brug for en fridag, måtte han selv finde en afløser, som oftest fra Vester Nykirke eller Gørding.

Til embedet hørte også at ”synge ud” ved begravelser. Vejrup kirke havde dengang ikke kapel, de afdøde stod i hjemmet til begravelsesdagen, hvor der blev holdt en højtidelighed i hjemmet og ”sunget ud”. Kisten blev almindeligvis ført til kirken på en pyntet arbejdsfjedervogn med kuskesæde. Følget fulgte til fods og der blev strøet blomster, om vinteren gran, ved husene langs vejen til kirken.

Vejrup var tidligere et anneks sogn i Gørding pastorat og præsten blev hver søndag befordret standsmæssigt fra Gørding til Vejrup i et flot hestekøretøj med præstegårdsforpagteren på bukken. Denne ordning ophørte da pastor Gaarn Larsen fik embedet først i 30erne. Han anskaffede bil og han benyttede kun privilegiet til at blive befordret i kane når der lå for høj sne.

Drengårene i Vejrup

Drengårene i Vejrup forløb uden de store begivenheder, vi havde et godt kammeratskab i byen, men undertiden i åben krig med drengene øst for korsvejen. En af vores foretrukne legepladser var Vøgaslund, hvor vi gerne ville bygge huler, men her var landbrugskandidat N. Th. Iversen ofte efter os. Kan værnede som en anden kerup om sin kære plantage og var mildest talt upopulær blandt byens drenge.

I sommerferien var der altid mulighed for at tjene lidt ekstra lommepenge ved roe eller høstarbejde, eller i tørvemosen og i efterårsferien, som vi kaldte kartoffelferie, var vi mange der samlede kartofler på Lykkesgård. Kartofflerne blev taget op med en hestetrucken optager og så kravlede vi to og to og samlede kartoflerne i kurve. Vi fik 2 kr. om dagen og fuld kost, som blev indtaget i folkestuen, med gårdejer Andreas Hansen for bordenden.

Som nævnt gik hele trafikken mellem Kolding og Esbjerg, dengang gennem Vejrup by, op over viadukten med de fire farlige sving, hvor der skete mange uheld og alvorlige ulykker, som altid blev grundig refereret i Vestkysten af Viktor Larsen, der sine mange hverv var en flittig referent til avisen af alle lokale nyheder.

Det er mit indtryk, at mine forældre i deres 35 år i Vejrup, havde et særdeles godt forhold til alle beboere i sognet og at min far som skolelærer levede op til de formaninger og forventninger, som blev udtrykt i Ribebispens kollats ved hans tiltrædelse i 1906. Ved sit 25 års jubilæum i 1931, fik min far et fint dobbeltpåsat guldur med inskription fra 110 familier i skoledistriktet. Både uret og den tilhørende navneliste eksisterer endnu, som et synligt minde om en tid og nogle mennesker, jeg altid vil huske.

Niels Peter Lund-Jensen fhv. toldinspektør, f. 30 maj 1924 i Vejrup, søn af førstelærer Laust Jensen og Anna Jensen f. Lund. Adr. Rønsdamsvej 17 Bov, Padborg.